

2.Копошинська Н.В. Становлення іпотеки в Україні // Фінанси України. – 2004. – №5. – С.54-56.

3.Сундук А., Юрін Я. Банківське кредитування як чинник гарантування інвестиційної безпеки регіонів України // Вісник НБУ. – 2004. – №1. – С.24-26.

4.Примостка Л.О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління // Фінанси України. – 2004. – №8. – С.118-120.

Отримано 01.12.2005

УДК 712.4

О.М.БУРАК

Харківська національна академія міського господарства

ЗАХОДИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ НА ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТ

Аналізується стан озеленення міських територій, пропонуються заходи щодо підвищення ефективності використання грошових коштів на озеленення міст у контексті системи міських індикаторів.

У ХХІ ст. людство ввійшло зі сталою тенденцією формування великих міст – мегаполісів, формування економіки, продуктом і рушійною силою якої стали мегаполіси.

Сталий розвиток великих міст передбачає посилення екологічної складової системи формування міста та гармонізацію екологічних й економічних інтересів суспільства.

За оцінкою фахівців, тенденції концентрації населення зберуться, що дає змогу прогнозувати у найближчі 20 років зростання чисельності міських мешканців до п'яти мільярдів. А в 2025 р. майже 100 міст будуть мати населення понад 10 млн. чоловік.

Таким чином, надія людства на поліпшення життя пов'язана з майбутнім міст. Основні проблеми будуть виникати й вирішуватися у великих містах.

Висока концентрація населення у містах актуалізує перехід від категорії “навколишнє середовище” до категорії “середовище життєдіяльності людини” або “середовище виживання людини”, тобто добробут людини стає основним критерієм для прийняття всіх найважливіших рішень у сферах економіки й охорони навколишнього середовища. Відбувається формування поняття еколого-економічних умов існування людини.

Стратегія виживання у великих містах розробляється сьогодні загальносвітовими зусиллями. Виділимо окремі положення концепції:

Територіальне планування міського розвитку повинне починатися з рівня розробки плану територіального розвитку держави в цілому.

Земля в місті обмежена. При її використанні необхідно поєднувати природній і господарський механізми функціонування. Це може підвищити стабільність функціонування території та економічну ефективність її використання. Прикладом слугує можливість поєднання на території функцій озеленення й паркування машин: за допомогою певних технологічних рішень площадки паркування у містах перетворюються на ділянки з газонами.

Екологічні питання розвитку великих міст можливо вирішити тільки за умов значних фінансових вкладень (витрат).

Щодо екологічної ситуації на території слід розмежовувати сфери відповідальності між державою, регіонами, муніципальними утвореннями. При цьому на кожній території необхідно стимулювати утворення суб'єктів, які господарюють і відповідають за комунальний сектор. До сфери їх відповідальності мають увійти такі питання: вивіз сміття, благоустрій територій, організація спеціальних місць для вигулу тварин та ін. У міських мешканців повинно бути також почуття причетності до життя всього міста і врівноважений підхід до задоволення своїх життєво важливих потреб без зайвого негативного впливу на навколишнє середовище.

На всіх рівнях управління міським життям повинні існувати критерії відповідальності за високий рівень міського розвитку.

Для багатьох міст світу зазначене вище не просто декларативні положення – створюється й упроваджується система міських індикаторів. За даними 2002 р. вже 70 міст світу використовують систему індикаторів, що передбачає визначення нормативів якості міського середовища:

- якості, що характеризують навколишнє середовище;
- припустимий вплив на стан навколишнього середовища;
- припустиме антропогенне навантаження на довкілля.

Чисельність населення м.Харкова на 01.01.2005 р. становить 1464,4 тис. чол., а разом з областю – понад 2 млн. чол. Харків можна назвати великим містом-мегаполісом, принаймні в межах України. Отже, і Харкову слід приєднуватися до розробки подібних програм і їх реалізації.

Передувати створенню системи міських індикаторів у м.Харкові має глибокий аналіз життєдіяльності населення і пов'язаних з цим проблем.

У сучасних містах, Харків не є виключенням, склалася специфічна і багато в чому несприятлива для життєдіяльності людини екологічна ситуація. Її характерними рисами є підвищений вміст атмосферних

забруднень, різкі коливання температурного та радіаційного режимів, наявність шуму й різного роду вібрацій та ін.

В умовах збільшення техногенних навантажень санітарно – гігієнічна роль покритих рослинністю просторів міста є могутнім засобом нейтралізації шкідливих наслідків техногенного забруднення для міського населення. Природні і штучно озеленені території позитивно впливають на мікрокліматичні характеристики міського середовища, у тому числі затримують десятки тон пилу, концентрують у листі важкі метали, беруть участь у формуванні температурних режимів, хімічного складу повітря: біотрансформують і розсіюють сотні тисяч тон забруднюючих речовин, збагачують повітря киснем. Вони впливають на швидкість руху повітряних потоків, рівень інсоляції поверхонь на рівні землі, будинків і споруд, а також знижують шумове навантаження від транспорту та інших джерел [2].

Однак, у сучасних умовах великого міста з дуже високими показниками щільності розселення роль рослин змінилася: вони самі по собі не в змозі забезпечити населення тією кількістю кисню, якої воно потребує. На перше місце вийшла декоративна, естетична роль зелених насаджень, художній рівень штучних зелених об'єктів.

Відомо, що зелені насадження можуть мати як самостійне значення (лісопарки, парки, міські сади), так і входити у структуру забудови міста як органічний компонент (районні сади, сквери, бульвари, вуличні насадження, насадження усередині районів і мікрорайонів). За допомогою міських зелених насаджень різного типу вносяться елементи природи у місто, зберігається зв'язок людини з природою, збагачуються міські ландшафти.

Міські зелені насадження є засобом індивідуалізації окремих районів і мікрорайонів міста. Однією із задач зелених насаджень є подолання монотонності міської забудови, обумовленої індустріальними методами будівництва й застосуванням типових проектів. Поєднання зелених насаджень з міською забудовою особливо ефективно, коли зелені насадження входять усередину забудови, підтримуючи її композицію і, декоруючи поверхні будинків і споруд. Величезна роль належить зеленим насадженням у рішенні питання організації відпочинку міського населення.

Недооцінити значення зелених насаджень неможливо, але інший аспект – що конкретно з ними відбувається на сучасному етапі функціонування міста?

Видовий склад насаджень дуже обмежений. Загальна тривалість життя міських рослин істотно менша, ніж природних; скорочуються терміни їх вегетації.

Особливості міського середовища позначаються на ході життєвих процесів рослин, флори і їх зовнішньому вигляді. Міські дерева надзвичайно слабкі, тому вони являють собою потенційні місця для розвитку шкідників і різних хвороб. Цей факт ще збільшує їх ослаблення, а іноді є причиною передчасної загибелі. Деревя у місті піддаються сильним стресам. Виділяють такі основні фактори, які негативно впливають на стан міських насаджень:

- екологічні умови;
- порушення технології посадки;
- незадовільний стан ґрунту;
- ушкодження шкідниками й хворобами;
- випадкові фактори (знищення, механічні ушкодження).

Ці фактори обумовлюють зниження життєздатності рослин, зменшують їх позитивний вплив на формування міського середовища.

З віком дерев і чагарників слабшають їх природні захисні механізми, падає їх біологічна стійкість, знижується протидія антропогенним факторам, зменшується стійкість до посух, морозів, вітрів і до хвороб. Тому необхідно диференційовано підходити до термінів омолодження насаджень на території міста. Деревя, що розрослися біля фасадів будинків, загороджують сонячне світло, порушуючи природну освітленість квартир. Хворі рослини заражають здорові рослини. Неправильно висаджені дерева не знижують шуму від транспорту, а й нерідко підсилюють його – не виконують функцій, задля яких вони висаджуються у місті. Узагальнюючи, бачимо, що важлива не формальна маса зелених насаджень, а насамперед їх якісний склад.

Для підвищення якості озеленення міст розроблено й затверджено норми та правила озеленення, які встановлюють мінімальні вимоги, яких слід дотримуватися при проведенні робіт по озелененню [1].

Посадка дерев і чагарників здійснюється не довільно, а у вигляді рослинних угруповань. Відповідно до діючих нормативів можна висаджувати тільки здорові рослини, без ушкоджень, з нормально розвинутою, переважно закритою кореневою системою. Щоб збільшити довговічність і якість зелених насаджень, при посадці потрібно використовувати сучасні агротехнології, підбирати види, максимально враховувати вплив екологічних факторів, саджати рослини в оздоровлений ґрунт, підвищувати життєву стійкість рослин та ін., а потім протягом усього життєвого циклу рослин необхідно якісно за ними доглядати.

Не менш важлива у створенні “зелених територій” і газонна рослинність. Її роль здебільшого недооцінюють (4 м² газону дорівнюють за потенціалом очищення повітря одному дереву, зниження шуму – 8-

10 дб). Значна частина територій Харкова не має газонів, що призводить до запилення оголених поверхонь, зменшує кількість одержуваного кисню, збільшує рівень шумового забруднення.

Правильне поєднання насаджень дерев, чагарників, квітів, газонів дозволить створити привабливий ландшафт, сприятиме розвитку міського середовища при оптимальних фінансових витратах.

Міські ландшафти являють собою в значній мірі штучні утворення, що розвиваються на основі природних процесів. Екології міських ландшафтів з кінця 70-х років і майже до нинішнього часу практично не приділялося уваги. У результаті планувальна структура територій міста й характер функціонування міських територій не відповідають вимогам збереження стійкого розвитку міського середовища.

Існуюча практика свідчить, що у формуванні ландшафту сучасного міста є безліч недоліків. Не відпрацьовані прийоми, що повною мірою відповідають функціональним, екологічним і естетичним завданням створення повноцінного середовища [3].

Озеленення міст входить до сфери діяльності підприємств зовнішнього міського благоустрою. Фінансування цих підприємств відбувається з міського бюджету, що обумовлює необхідність підвищення ефективності використання грошових коштів, які виділяються на озеленення міських територій.

Впровадження системи міських індикаторів дозволить більш ефективно спрямовувати кошти бюджету на озеленення міста. Найбільше підприємство з озеленення м.Харкова СКП “Харківзеленбуд” отримує грошові кошти здебільшого на поточний догляд (утримання зелених насаджень та об’єктів благоустрою) та незначні кошти на капітальний ремонт об’єктів зеленого господарства. Частина надходжень спрямовується на вирощування квітникової продукції для озеленення міста весною. Але, як було сказано вище, цих заходів недостатньо, щоб створювати та підтримувати повноцінне середовище у місті.

Технічний стан основних засобів з утримання зелених насаджень та об’єктів благоустрою, що функціонують, незадовільний. Підприємства з озеленення потребують технічного переобладнання: модернізації специфічних споруд, придбання більш економічного обладнання, оновлення парку машин та механізмів, на що окремо мають виділятися кошти.

А головне – кошти мають виділятися на створення (нове будівництво) самих об’єктів озеленення, а не тільки на поточне підтримання їх стану. Старіння зелених насаджень – це об’єктивна тенденція, тому одними з провідних напрямків використання коштів підприємств з

озеленення має бути реконструкція й капітальний ремонт зелених насаджень.

1. Економіка міського господарства / За ред. Т.П.Юр'євої. – Харків: ХДАМГ, 2002. – 672 с.
2. Лунц Л.Б. Городское зеленое строительство. – М.: Стройиздат, 1974. – 275 с.
3. Безлюбченко О.С., Завальний О.В. Урбаністика. – Харків: ХДАМГ, 2003. – 244 с.

Отримано 21.12.2005

УДК 657.471.12

М.М.НОВІКОВА, канд. екон. наук
Харківський національний економічний університет

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТИЧНОЇ ВАРТОСТІ РОБОЧОЇ СИЛИ

Наводиться методика визначення фактичної вартості робочої сили на основі удосконалення класифікації статей витрат на її утримання.

Вартість робочої сили є найважливішим показником, рівень якого обґрунтовує перспективи та темпи соціально-економічного розвитку країни. Це зв'язано з тим, що створюючи суспільно корисний продукт, робоча сила повинна одержувати відповідну винагороду, у широкому розумінні, за вкладену працю. Таким чином, визначений приріст валового внутрішнього продукту може бути отриманий за умови відповідного приросту вартості робочої сили. Відомо, що вартість робочої сили це розмір фактичних видатків наймача на утримання робочої сили [1]. Виникає питання відносно того, що вважати за необхідне при формуванні сукупності видатків на утримання робочої сили? Дослідження існуючих підходів до визначення вартості робочої сили, які знайшли відображення в роботах таких учених економістів, як О.М.Краснонової, Г.В.Осовської, О.В.Крушельницької, Є.П.Качан, Д.Г.Шушпанова [2, 7, 8], показали, що статті витрат на утримання робочої сили структуровані укрупнено, що не дозволяє чи знижує можливість визначення й об'єктивної оцінки фактичної вартості робочої сили. При цьому кількість та зміст статей витрат на утримання робочої сили залежить від рівня соціально-економічного розвитку країни чи регіону; основними статтями затрат на утримання робочої сили в Україні фактично є прямі витрати на робочу силу [2-6]. Тому мета статті полягає в обґрунтуванні методики визначення фактичної вартості робочої сили на основі удосконалення класифікації витрат на її утримання. Досягнення зазначеної мети потребує вирішення наступних завдань: визначити та удосконалити існуючі класифікації фактичної